

M.S.W. SEM-II (CBCS) (2016 COURSE) : SUMMER - 2018

SUBJECT : HRM & LW – 4: UNORGANIZED LABOUR

Day : **Saturday**
Date : **28/04/2018**

S-2018-0417

Time : **10.00 AM TO 01.00 PM**
Max. Marks : 60

N.B.:

- 1) All questions are **COMPULSORY**.
  - 2) Figures to the right indicate **FULL** marks.
  - 3) Answers to both the sections should be written in **SEPARATE** answer books.
-

SECTION – I

- Q.1** Write short notes on **ANY TWO** of the following: [10]
- a) Problem of Unionization
  - b) Definition of Unorganized Labour
  - c) Social Insurance
  - d) Role of NGO in Unorganized Labour

- Q.2** Discuss in detail various issues faced by women labour in unorganized sector [10]

OR

Discuss the aim, objectives and need of social security.

- Q.3** Explain in detail various statutory provisions related to welfare of unorganized labour. [10]

OR

Explain in detail various characteristics of unorganized labour in India.

SECTION – II

- Q.4** Write short notes on **ANY TWO** of the following: [10]
- a) Handicapped and Disabled Labour
  - b) Welfare of unorganized labour
  - c) Social assistance to unorganized labour

- Q.5** Write a note on the problems related to service conditions and working conditions of the unorganized labour [10]

OR

Discuss various issues faced by contract labour in unorganized sector.

- Q.6** Explain the important provisions of the Contract Labour Act, 1972. [10]

OR

Define social security and discuss the finance of social security schemes.

* * * *

सूचना:

- १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
- २) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
- ३) दोन्ही विभाग वेगवेगळ्या उत्तरपत्रिकेत लिहावेत.

विभाग-१

- प्र.१ टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) (१०)
- अ) कामगार संघटन बांधणी समस्या
ब) असंघटित कामगाराची व्याख्या
क) सामाजिक विमा
ड) असंघटित क्षेत्रातील कामगाराकरिता बिगर सरकारी संघटनेची भूमिका
- प्र.२ असंघटित क्षेत्रात महिला कामगाराना भेडसावणाऱ्या समस्यावर सविस्तर चर्चा करा. (१०)
किंवा
सामाजिक सुरक्षेच्या ध्येय, उद्दिष्टे आणि गरजावर चर्चा करा.
- प्र.३ असंघटित कामगाराच्या कायदेशीर विविध कल्याणकारी तरतुदी स्पष्ट करा. (१०)
किंवा
भारतातील असंघटित कामगाराची विविध वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

विभाग-२

- प्र.४ टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) (१०)
- अ) अपंगव विकलांग कामगार
ब) असंघटित कामगाराचे कल्याण
क) असंघटित कामगारांना सामाजिक सहाय्यता
- प्र.५ असंघटित कामगाराच्या सेवा तरतुदी आणि कामाच्या तरतुदी संबंधीत समस्यावर टिपा (१०)
लिहा.
किंवा
असंघटित क्षेत्रातील कंत्राटी कामगाराना भेडसावणाऱ्या विविध समस्यावर सविस्तर चर्चा करा.
- प्र.६ कंत्राटी कामगार कायदा १९७२ च्या महत्वाच्या तरतुदी स्पष्ट करा. (१०)
किंवा
सामाजिक सुरक्षेची व्याख्या करा आणि सामाजिक सुरक्षा योजनेच्या अर्थसाहाय्य चर्चा करा.